

กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์กับการพัฒนาระบบราชการไทย

THE PARADIGMS OF PUBLIC ADMINISTRATION AND THE DEVELOPMENT OF THAI BUREAUCRACY

พรินทร์ เฟ็งสุวรรณ 5338481 SHPP/D

รป.ค. (นโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศิริรัตน์ ขุนหกล้าย, Ph.D., สมบูรณ์ ศิริสรรหิรัญ, Ph.D.,

โชคชัย สุทธาเวช, Ph.D., นภเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ, Ph.D.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบราชการไทยในช่วงปี 2502 - 2549 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ในแต่ละกระบวนทัศน์ 3) ภายใต้อิทธิพลของกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ ศึกษานวัตกรรมที่ถูกนำมาใช้พัฒนาระบบราชการ ภายหลังจากปี พ.ศ. 2545 และ 4) ศึกษาปัญหา อุปสรรคของการนำนวัตกรรมการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้พัฒนาระบบราชการไทย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม จำนวน 11 คน และกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบราชการไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2502 - 2549 ประกอบด้วย 3 กระบวนทัศน์ ได้แก่ กระบวนทัศน์การบริหารการพัฒนา อยู่ในช่วงต้นทศวรรษ 2500-ปลายทศวรรษ 2520 กระบวนทัศน์การจัดการภาครัฐแนวใหม่ อยู่ในช่วงต้นทศวรรษ 2530-ปลายทศวรรษ 2540 (ปัจจุบันยังคงยึดถือกระบวนทัศน์นี้อยู่) และกระบวนทัศน์ธรรมาภิบาล อยู่ในช่วงกลางทศวรรษ 2530-กลางทศวรรษ 2540 ขณะที่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการเมืองภายในและระหว่างประเทศ รวมถึงปัจจัยการตัดสินใจของฝ่ายบริหารมีอิทธิพลต่อการนำกระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์มาใช้พัฒนาระบบราชการไทย โดยกระบวนทัศน์การบริหารการพัฒนา (DA) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านปัจจัยด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ สำหรับกระบวนทัศน์การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเศรษฐกิจและปัจจัยการตัดสินใจทางการบริหาร และกระบวนทัศน์ธรรมาภิบาล (GG) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านการเมืองและปัจจัยด้านอิทธิพลขององค์กรระหว่างประเทศ ขณะที่นวัตกรรมที่พบในการพัฒนาระบบราชการไทยภายหลังจากปี 2545 ได้แก่ นวัตกรรมเชิงสถาบัน 2) นวัตกรรมเชิงองค์กร และ 3) นวัตกรรมเชิงกระบวนการ นอกจากนี้ ข้อค้นพบของการศึกษานี้ต่อการนำการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ปฏิบัติ คือ การรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจของหน่วยงานกลาง (Central Agencies) ทั้งในการกำหนดมาตรฐานหลักเกณฑ์และการนำเครื่องมือมาใช้ปฏิบัติ และความทับซ้อนของเครื่องมือการบริหารระหว่างหน่วยงานกลาง ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยปฏิบัติ (Line Agencies) โดยเฉพาะความร่วมมือของคนในองค์กร การให้ความสำคัญต่อการกิจอื่นน้อยลง รวมถึงการนำไปสู่การบิดเบือนเจตนารมณ์ของการนำการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปใช้ ทั้งการปลอมแปลงรูปแบบเอกสารและกำหนดค่าเป้าหมายการทำงานต่ำกว่ามาตรฐานเพื่อให้ง่ายใจได้ว่าสามารถดำเนินการสำเร็จตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้